

Aluehallitus 31.10.2022 § 157

§ 157

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut 1.1.2023 alkaen (AV)

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@luvn.fi):
Syrjänen Markus

Moisala Jarno

Päätösehdotus

Hyvinvointialuejohtaja Svahn Sanna

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto päättää

1. vahvistaa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut 1.1.2023 lähtien liitteen 1 mukaisesti ja
2. vahvistaa asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen perusteet liitteen 2 mukaisesti.

Käsittely

Käsittelyn aikana puheenjohtaja Laiho ehdotti, että asia jätetään pöydälle seuraavin perustein: pöydälläoloaikana asiakasmaksut käsitellään osana talousarvioneuvotteluita ja asia tuodaan päätöksentekoon talousarvion päätöksenteon yhteydessä.

Jäsen Rehn-Kivi kannatti puheenjohtaja Laihon tekemää ehdotusta.

Puheenjohtaja tiedusteli kokoukselta, voidaanko puheenjohtajan tekemä ehdotus pöydälle panosta hyväksyä yksimielisesti. Koska kukaan ei vastustanut, totesi puheenjohtaja, että ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Projektipäällikkö Jansson poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen klo 11.50.

Päätös

Aluehallitus päätti yksimielisesti jättää asian pöydälle seuraavin perustein: pöydälläoloaikana asiakasmaksut käsitellään osana talousarvioneuvotteluita ja asia tuodaan päätöksentekoon talousarvion päätöksenteon yhteydessä.

Selostus

Asiakasmaksut perustuvat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin (734/1992) ja sitä täydentävään asiakasmaksuista annettuun asetukseen (912/1992). Asiakasmaksun saa periä, jos laissa ei toisin säädetä. Maksuttomista palveluista säädetään laissa erikseen. Asiakasmaksulilla ja -asetuksella säännellään maksujen enimmäismääriä. Osaan maksujen enimmäismääristä tehdään indeksikorotukset joka toinen vuosi. Maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien

kustannusten suuruinen. Osassa palveluita maksu perustuu asiakkaan tuloihin (esim. asumispalvelut, kotihoito, pitkäaikainen laitoshoido) ja osassa palveluista maksu peritään kaikilta asiakkailla samansuuruisena (esim. lääkärin vastaanotto, omaishoidon vapaa, ateriamaksut).

Asiakasmaksut on tyypillisesti vahvistettu kunnittain sosiaali- ja terveyslautakunnissa tai kaupunginhallituksissa hallintosäännön määrittelemällä tavalla vuosittain. Asiakasmaksut voidaan periä laissa ja asetuksessa määritellyllä tavalla tai tätä matalammalla tasolla. Kunnilla on ollut tästä johtuen liikkumavaraa maksujen tasosta päättäessään. Vuonna 2022 niissä organisaatioissa, joilta sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy 1.1.2023 alkaen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle on useissa palveluissa käytössä toisistaan poikkeavia asiakasmaksuja. Myös maksujen määräytymisen perusteissa on eroja. Hyvinvointialueen tulee periä 1.1.2023 lähtien palveluistaan yhtäläiset asiakasmaksut koko alueella. Yksityiskohtainen listaus kaikista 1.1.2023 lähtien perittäväksi esitetyistä maksuista ilmenee liitteestä 1 "Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut 2023".

Asiakasmaksulain 11 §:n mukaan sosiaalihuollon palvelusta määrätty maksu ja terveydenhuollon palvelusta henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Alentamisen mahdollisuudesta on annettava tieto palvelun asiakkaalle ymmärrettävästi ja viimeistään maksua perittäessä. Asiakasmaksulain mukaan hyvinvointialue voi päättää jättää perimättä tai alentaa myös muita kuin edellä mainittuja maksuja tai jättää maksuja perimättä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen. Asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen perusteet Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella ilmenevät liitteestä 2 "Asiakasmaksujen alentamisen ja maksuista vapauttamisen perusteet Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella".

Jäljempänä on kuvattu tarkemmin Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle esitettäviä asiakasmaksuja. Asiakasmaksujen yhdenmukaistaminen alueella on toteutettu pääosin määrittelemällä palveluihin laissa ja asetuksessa määritellyn tasoiset asiakasmaksut. Osa alueen kuntien välillä maksuissa olevista eroista on esitetty palveluittain ja muulla kuin lain määrittelemällä tasolla perittäväksi esitetyt maksut on pääosin todettu selostuksessa tarkemmin.

Maksukatto ja käyttämättä jätetystä palvelusta peritty maksu

Terveydenhuollon asiakasmaksuissa on kalenterivuositainen maksukatto. Maksukatto on nyt 692 euroa vuodessa. Maksukattoon tehdään indeksitarkistus joka toinen vuosi. Maksukattoon lasketaan mukaan esimerkiksi terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkäripalvelujen maksut, fysioterapiamaksut, sarjahoidon maksut sekä vuoden 2022 alusta lähtien myös suun terveydenhuollon käynti- ja toimenpidemaksut. Maksukattoon ei lasketa mukaan maksuja esimerkiksi lääkärintodistuksista, tulosidonnaisista palveluista, palvelusetelin tai kuljetuspalvelun omavastuista. Maksukaton täytyttyä asiakas saa maksukaton piiriin kuuluvat palvelut pääsääntöisesti maksutta, lukuun ottamatta lyhytaikaisen laitoshoidon ja laitospalvelun maksua. Asiakkaan on itse seurattava maksukaton täyttymistä.

Jos asiakas tai hänen edustajansa on varannut vastaanottoajan terveydenhuollon palveluihin tai sosiaali- tai terveydenhuollon lyhytaikaisen hoito- tai asumispalvelupaikan ja asiakas on ilman hyväksyttävää syytä ja varattua aikaa tai paikkaa ennalta peruuttamatta jäänyt saapumatta varattuna aikana vastaanotolle tai asianomaiseen yksikköön, hyvinvointialue saa periä asiakkaalta enintään 51,50 euroa. Maksun saa kuitenkin periä vain, jos maksun perimistä ei ole pidettävä kohtuuttomana ja hyvinvointialue on varauksen yhteydessä ilmoittanut mahdollisuudesta periä tässä pykälässä tarkoitettu maksu sekä antanut ohjeet ajan tai paikan peruuttamiseksi ennalta.

Avosairaanhoido

Avosairaanhoidon palveluissa ja kuntoutuspalveluissa perityissä maksuissa on alueella eroja. Avosairaanhoidon lääkäripalvelun asiakasmaksu on peritty Espoossa lain mahdollistamaa matalammalla tasolla ja muulla alueella lain määrittämällä hinnoilla. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan avosairaanhoidon lääkäripalvelun ja terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkärin etävastaanottojen maksut perittäviksi laissa ja asetuksessa määritellyillä tasoilla enintään kolmelta kerralta kalenterivuodessa sisältäen sekä perinteisen että etävastaanoton.

Avosairaanhoidon maksuista vapautetuissa ryhmissä on myös eroja alueen sisällä. Laajin maksuttomiin palveluihin oikeutettujen ryhmien määritelmä on käytössä Espoossa, jossa maksuttomaan palveluun ovat laissa määritellyä laajemmin oikeutettuja esimerkiksi täyttä kansaneläkettä saavat, takuueläkkeensaajat, eläketukea saavat ja työttömyysturvan peruspäivärahaa saavat. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan avosairaanhoidon maksut perittäviksi hyvinvointialueella muilta kuin laissa määritelyihin maksuttomiin palveluihin oikeutetuilta ja liitteessä 1 tarkemmin määritellyiltä henkilöiltä, joilla on esimerkiksi rintamasotilastunnus.

Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuollon asiakasmaksut on peritty alueella kokonaisuudessaan lain ja asetuksen määrittämällä tasolla, eikä alueen sisällä ole eroja perityissä maksuissa. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan suun terveydenhuollon palveluissa perittäväksi lain ja asetuksen taseisia maksuja.

Liikkumista tukevat palvelut

Sosiaalihuoltolain (1301/2914) mukaan esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne on ensisijainen tapa järjestää kaikille soveltuva liikkuminen. Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetuspalvelun omavastuuosuutena perittäväksi 2,8 euroa yhdensuuntaiselta matkalta, kuitenkin siten että taksimatkoista korvataan enintään 25 euroa matkalta.

Vammaispalvelulain (380/1987) mukaisia kuljetuspalveluita voivat saada henkilöt, joilla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja jotka eivät voi vammansa tai sairautensa vuoksi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä

ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Asiaksmaksuasetuksen mukaan vammaispalvelulain mukaisesta vaikeavammaisten henkilöiden liikkumista tukevasta palvelusta voidaan periä enintään paikkakunnalla käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksua vastaava maksu tai muu siihen verrattavissa oleva kohtuullinen maksu. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella peritään vammaispalvelulain mukaisesti kuljetuspalvelusta HSL ja Matkahuollon lippuhinnoittelun mukaiset omavastuut liitteestä 1 tarkemmin ilmenevällä tavalla.

Vammaispalveluissa perittävät ateria- ja ylläpitomaksut

Vammaispalveluissa asiakkaiden ateriamaksu peritään käytön mukaan ja ateriamaksua sovelletaan silloin, kun ateriat eivät sisälly muihin asiakkaan maksamiin maksuihin. Ateriamaksut ovat vaihdelleet alueella aamu-, väli- ja iltapalan osalta 1,0 euron ja 2,5 euron välillä per ateria ja lounaan ja illallisen osalta 3,7 euron ja 6,0 euron välillä per ateria. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan vammaispalvelun ateriamaksuja perittäviksi tasolla, joka vastaa alueen vammaispalveluissa perittyjen maksujen keskiarvon mukaista hintaa. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan perittäviksi aamu-, väli- tai iltapalasta 1,80 euroa/ateria ja lounaasta tai illallisesta 4,9 euroa/ateria.

Asiaksmaksulain 4 § määrittelee, että kehitysvammaisen ylläpidosta voidaan periä maksu lukuun ottamatta alle 16-vuotiaalle annettavaa osittaista ylläpitoa ja opetusta saavan lapsen osittaista ylläpitoa sen lukuvuoden loppuun, jonka aikana hän täyttää 16 vuotta. Ylläpidolla voidaan tarkoittaa mm. ruokailua, majoittumista ja siivousta. Kehitysvammaisten erityishuollon palvelut ja kuljetus erityishuollon palveluihin ovat maksuttomia. Alueella on eroja asiakkaalta perittävissä ylläpitomaksuissa ja ylläpitomaksuja on peritty toisistaan poikkeavilla jaotteluilla. Ylläpitomaksu 1-2 keskitetystä hankinnasta tai yhteisten tilojen käytöstä on peritty alueella kunnasta riippuen 15,3 euron ja 40 euron välillä sekä vähintään kolmen keskitetyn hankinnan tai yhteisten tilojen käytöstä 45,9 ja 74,5 euron välillä. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan ylläpitomaksut perittäviksi alueella käytettyjen ylimpien hintojen mukaisina.

Kotipalvelu lapsiperheille

Kotipalvelusta lapsiperheille on peritty alueella kunnittain vaihtelevia maksuja. Asiaksmaksulainsäädännössä on määritelty säännöllisen kotiin vietävän palvelun osalta enimmäismaksuprosentit perheen koon mukaisen tulorajan ylittävistä tuloista. Länsi-Uudenmaan kunnissa ei ole käytössä laissa määriteltyjen tasoisia asiaksmaksuja. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan lapsiperheiden säännöllisen kotipalvelun maksut perittäviksi Espoossa käytössä olleiden maksuprosenttien mukaisella tasolla. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan palvelun olevan maksutonta liitteessä 1 tarkemmin kuvatuille asiakasryhmille.

Lapsiperheiden tilapäisessä kotipalvelussa perittävissä maksuissa on eroja Länsi-Uudenmaan kuntien välillä. Hangossa kotipalvelusta ei ole peritty maksua. Maksullisista kunnista maksutaso on alhaisin Espoossa, ja maksut ovat lähellä esitettävien maksujen tasoa. Esitetään maksuja perittäviksi liitteestä 1 tarkemmin ilmenevällä tasolla. Espoolaisilla asiakkailla maksut nousevat 0,5 - 6 prosenttia käynnin kestosta riippuen. Kauniaisten asiakkailla maksut laskevat. Karviaisten, Kirkkonummen, Lohjan ja Siuntion asiakkailla maksut joko laskevat tai pysyvät lähellä nykyistä tasoa.

Kotihoito ja tukipalvelut

Säännöllisessä kotihoidossa asiakasmaksu määräytyy asiakasmaksulain 10 e §:n mukaisesti palvelun laadun, määrän, palvelun käyttäjän maksukyvyyn ja perheen koon mukaan. Asiaksmaksuna peritään tietty prosenttiosuus laissa määritellyn perheen koon mukaisen tulorajan ylittävistä tuloista. Maksu perustuu asiakkaan bruttotuloihin. Länsi-Uudenmaan alueen organisaatiossa on päädytty toisistaan poikkeaviin ratkaisuihin säännöllisen kotihoidon maksutaulukoiden osalta. Espoossa, Kirkkonummella ja Kauniaisissa käytössä on asiakasmaksulaissa määrittelystä maksutaulukosta muunnettu versio, joka on mahdollistanut näissä kunnissa lain määrittelemiä asiakasmaksuja merkittävästi matalampien maksujen perimisen. Muissa alueen kunnissa säännöllisen kotihoidon maksut on peritty laissa määriteltyjen enimmäismäärien mukaisesti. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan säännöllisen kotihoidon maksut perittäviksi asiakasmaksulain mukaisilla maksuprosenteilla.

Asiaksmaksut nousevat Espoossa, Kauniaisissa ja Kirkkonummella asuvilla säännöllisen kotihoidon asiakkailta. Muissa Länsi-Uudenmaan kunnissa asuvien säännöllisen kotihoidon asiakkaiden asiakasmaksut säilyvät ennallaan. Jatkossa säännöllisen kotihoidon asiakkaiden asiakasmaksu määräytyy palvelutuntia vastaavan maksuprosentin mukaan. Säännöllisen kotihoidon maksujen yhdenmukaistaminen alueella vaikuttaa myös ikääntyneiden ja mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden yhteisöllisen asumisen asiakasmaksujen laskentaperusteisiin.

Kotona asumisen tukipalveluiden tarjonnassa kuten vaatehuoltopalveluissa, siivouspalveluissa ja turva-auttamispalveluissa ja näistä palveluista perityissä maksuissa on eroja alueen sisällä. Turva-auttamispalvelun asiakasmaksut on määritelty vuonna 2022 alueella vaihtelevin tavoin palvelun asiakkaan asuinkunnasta riippuen. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan turva-auttamispalvelun asiakasmaksuna perittäväksi 3,5 prosenttia palvelun asiakkaan bruttotuloista, kuitenkin siten, että palvelun maksu on enintään 45 euroa kuukaudessa.

Asumispalvelut

Asiaksmaksulainsäädäntö määrittelee suoraan pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu perusteet ja esimerkiksi palvelun asiakkaille jätettävän niin sanotun vähimmäiskäyttövaran. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan näiden palveluiden maksut perittäviksi laissa tarkemmin määritellyllä tavalla ja maksuihin liittyvät vähennykset tehtäviksi suoraan lain mukaisessa laajuudessa. Osassa alueen kunnista ympärivuorokautisen palveluasumisen osalta on määritelty asiakkaille lain mukaisia korkeampia kuukausittaisia vähimmäiskäyttövaroja esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakkaille. Näiden osalta käyttöön esitetään otettavaksi lain mukaiset vähimmäiskäyttövarat.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden yhteisöllisessä asumisessa (palveluasumisessa) asiakasmaksut peritään asiakasmaksulain mukaisesti samoin perustein kuin säännöllisen kotiin vietävän palvelun maksut. Näiden maksujen lisäksi palvelussa voidaan periä erillinen maksu palveluun sisältyvistä aterioista. Liitteenä olevassa esityksessä ehdotetaan mielenterveys- ja päihdepalveluiden yhteisöllisen asumisen ateriamaksuna perittäväksi kiinteä kuukausittainen ateriamaksu.

Lyhytaikaisen laitoshoidon maksuna esitetään hyvinvointialueella perittäväksi 49,60 euroa hoitopäivältä ja maksukaton täyttymisen jälkeen 22,80 euroa. Maksun muutos nostaa lyhytaikaisen laitoshoidon maksua Espoossa asuvien osalta, joilta peritään vuonna 2022 maksuna 38,80 euroa hoitopäivältä ja maksukaton täyttymisen jälkeen 17,90 euroa hoitopäivältä. Lyhytaikaisen laitoshoidon maksua peritään esimerkiksi lyhytaikaisesta arviointi- ja kuntoutusjaksosta ikääntyneiden palveluissa. Vastaavat muutokset koskevat myös vieroitushoidon ja päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon maksuja.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esitettujen palvelukohtaisten asiakasmaksujen myötä hyvinvointialueelle siirryttäessä asiakasmaksutulojen kokonaiskertymä nousee nykyisestä arviolta enintään 4 milj. euroa vuodessa. Koska kuntien vuonna 2022 perimissä asiakasmaksuissa on alueen sisällä eroja useissa palveluissa, maksutulokertymään vaikuttavia muutoksia on kokonaisuudessaan lukuisia. Maksutulokertymään vaikuttavista muutoksista keskeisimpiä ovat säännöllisen kotihoidon, avosairaanhoidon maksuttomuusryhmien sekä vammaispalvelujen ateriamaksujen ja ylläpitomaksujen muutokset.

Hyvinvointialuelain 22 § kohdan 8 nojalla on aluevaltuuston tehtävänä päättää palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista sekä hyvinvointialueen järjestämismääräysten ja muiden palveluista perittävistä asiakasmaksuista.

Liitteet

- 1 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut 2023
- 2 Asiakasmaksujen alentamisen ja maksuista vapauttamisen perusteet Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella 1.1.2023 alkaen

Oheismateriaali

Tiedoksi

Päätöshistoria